

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KULLANIMININ İŞLETME PERFORMANSI VE REKABET AVANTAJI ÜZERİNE ETKİSİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI¹

Geliş Tarihi : 05.11.2023

Prof. Dr. Salih YEŞİL²

Kabul Tarihi : 25.12.2023

Dr. Yüksel MAVİ³

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Uzm. Sümeyye YILDIZ⁴

Özet

Bu çalışmanın amacı, bilişim teknolojileri kullanımının (bilişim teknolojileri bilgisi, bilişim teknolojileri uygulamaları, bilişim teknolojileri araçları) işletme performansı ve rekabet avantajı üzerine etkisini incelemektir. Çalışmanın diğer amacı ise rekabet avantajının işletme performansı üzerine etkisini test etmektir. Çalışmada, nicel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Veri toplama tekniği olarak anket formundan yararlanılmıştır. Çalışmanın evrenini, Kahramanmaraş'taki tekstil firmaları meydana getirmiştir. Tekstil firmalarındaki 311 yönetici örneklem grubunu oluşturmuştur. Veriler frekans analizi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi ve regresyon analiziyle test edilmiştir. Çalışmanın ana hipotez testi sonuçlarına göre bilişim teknolojileri araçlarının işletme performansını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Bilişim teknolojileri uygulamaları ve bilişim teknolojileri araçlarının rekabet avantajını pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Rekabet avantajının işletme performansını pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Bilişim teknolojileri bilgisinin ve bilişim teknolojileri uygulamalarının işletme performansını etkilemediği tespit edilmiştir. Bilişim teknolojileri bilgisinin rekabet avantajını etkilemediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bilişim Teknolojileri Kullanımı, İşletme Performansı, Rekabet Avantajı

JEL Kodları: M10, M19

THE EFFECT OF THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES ON BUSINESS PERFORMANCE AND COMPETITIVE ADVANTAGE: A FIELD RESEARCH

Abstract

The aim of this study is to examine the impact of information technology use (information technologies knowledge, information technologies applications, information technologies tools) on business performance and competitive advantage. The other aim of the study is to test the impact of competitive advantage on business performance. In the study, quantitative research method was used. A survey form was used as a data collection technique. The universe of the study consists of textile companies in Kahramanmaraş. 311 managers in textile companies constituted the sample group. The data were tested with frequency analysis, reliability analysis, correlation analysis and regression analysis. According to the main hypothesis test results of the study It has been determined that information technology tools positively affect business performance. It has been observed that information technology applications and information technology tools positively affect competitive advantage. It has been determined that competitive advantage positively affects business performance. It has been determined that information technology knowledge and information technology applications do not affect business performance. It has been observed that knowledge of information technologies does not affect competitive advantage.

Keywords: Use of Information Technologies, Business Performance, Competitive Advantage

JEL Codes: M10, M19

¹Bu çalışma, Sümeyye YILDIZ'ın yüksek lisans tezinden türetilmiş ve BAP birimi tarafından desteklenmiştir.

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, syes66@hotmail.com, ORCID:0000-0003-3237-2258

³yuksel4689@hotmail.com, ORCID:0000-0002-9724-7135, Sorumlu Yazar

⁴Uzm., sumeyyeyildiz44@hotmail.com, ORCID:0000-0002-7162-4617

1. GİRİŞ

Bilgi toplumuna dönüşüm hedefinde, bilgi ve iletişim teknolojisi kritik ve güncel bir konuma sahiptir. Kurum için önemli bilgi akışının etkinlikle sağlanmasında, bilişim teknolojileri kritik rol oynamaktadır (Karahana ve Bürkek, 2022, s. 71). Bunun yanında birçok firmanın bilgisayar sistemleri olmaksızın faaliyet yapamadığını da ifade etmek gerekir (Barnatt, 1996, s. 1). Nitekim iletişim ve bilgisayar teknolojisindeki ilerlemeler zaman, maliyet, kalite ve hizmet noktasında firmaların faaliyetlerini sürekli etkileyerek değiştirebilmektedir. Özellikle bilişim teknolojilerindeki ilerlemeler, firmaların yapısında radikal değişiklikler yaşanmasına neden olmaktadır (Ceyhun ve Çağlayan, 1997, s. 12). Bilişim teknolojilerinin firmaların bütün faaliyetlerinde yoğun biçimde kullanılmaya başlanmasıyla firmalar, teknolojiyi etkinlikle kullanabilmek için yeniden yapılanmışlardır (Elibol, 2005, s. 155). Diğer taraftan bilişim teknolojilerinin gelişmesi, gümrük duvarlarının kalkması, uluslararası ticaretin tamamen serbestleştirilmesi çalışmalarıyla, dünya ekonomisinde yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Bu doğrultuda teknolojinin getirdiği imkânlarda firmaları, daha verimli ve etkin hizmetler vermeye itmektedir (Tecim ve Gökşen, 2009, s. 2238).

Bilgi ve iletişim teknolojisi kavramının, bilişim teknolojisi kavramıyla eş anlamlı kullanıldığını söylemek gerekir (Bieser ve Hilty, 2018, s. 3). Bilişim teknolojisinin yerine, bilişim teknolojileri kavramı da kullanılmaktadır (Özdemir, 2009, s. 31). Tanım olarak bilgi ve düşüncenin hızlı akışını sağlayan araçlara, bilgi-iletişim (bilişim) teknolojileri denir (Afari-Kumah ve Tanye, 2009, s. 81). Bununla birlikte bilişim teknolojileri, veri toplamak ve değerli bilgiler oluşturmak için teknolojinin işletme süreçlerinde kullanılmasıdır. Genellikle donanım, yazılım, iletişim araçlarıyla bunları destekleyen kaynaklar ve personelden oluşmaktadır (Sohal vd., 2001, s. 31). Tippins ve Sohi (2003, s. 748)'e göre bilişim teknolojileri yeterliliği boyutları da bilişim teknolojileri uygulamaları, bilişim teknolojileri bilgisi ve bilişim teknolojileri araçları şeklinde ifade edilmiştir.

Bilişim teknolojileri ve faktörleri bazen çalışanlar tarafından süreçler içinde kullanılabilirdiği gibi bazen akıllı sistemler tarafından otomatik olarak kullanılmaktadır (Dulkadir, 2021, s. 194). Bilişim teknolojileri çevresel faktörlere duyarlı olmada, işletme içi ve dışı iletişimin sağlanmasında, çevresel faktörlere duyarlı olunmasında kritik derecede etkili olmaktadır (Elibol, 2005, s. 161). Diğer yandan bilişim teknolojilerini kullanmamak ise firmaların rekabet gücünde düşüş meydana getirmektedir (Hashim, 2007). Bu noktada firmaların giderek zorlaşan rekabet ortamlarında avantaj yakalayabilmeleri için sektör ve firma düzeyinde ihtiyaç analizleri gerçekleştirip, bunun sonuçlarından kendilerine uygun bilişim teknolojilerini seçmeleri ve bu teknolojilerin kullanım miktarını yükseltmeleri gerekmektedir (Karahana ve Bürkek, 2022, s. 83).

Literatür incelendiğinde bilişim teknolojileri kullanımıyla ilgili çalışmaların yapıldığı ve araştırmacıların konuya dikkat çektikleri görülmektedir. Bu çalışmada, bilişim teknolojileri kullanımı konusu ele alınmıştır. Çalışmada, bilişim teknolojileri kullanımının işletme performansı ve rekabet avantajı üzerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın diğer amacı ise rekabet avantajının işletme performansı üzerine etkisini test etmektir. Bu kapsamda bilişim teknolojileri kullanımı, rekabet avantajı ve işletme performansı değişkenleri bir model altında toplanmıştır. Çalışma, Kahramanmaraş'taki tekstil firmalarında görev yapan yöneticilere uygulanmıştır. Çalışmada, nicel araştırma yönteminden faydalanılmış ve veri toplama tekniği olarak anket formu kullanılmıştır. Çalışmanın verilerini analiz etmek için SPSS 23.0 yazılım programı kullanılmıştır. Bunlar, çalışmanın özgünlük ve değeri açısından önem taşımaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde bilişim teknolojileri kullanımı, işletme performansı ve rekabet avantajı konularına yer verilmiştir.

2.1. Bilişim Teknolojileri Kullanımı

Bugün firmalarda bilişim teknolojilerinin kullanımı, önemli gelişmeler içerisinde yer almaktadır (Dulkadir ve Akkoyun, 2013, s. 72). Küresel rekabet ortamındaki firmaların başarısı, etrafındaki değişimi zamanında algılayarak firmaya uyarlayabilme becerisine ve değişimin gerçekleştirilmesinde önemli paya sahip olan bilişim teknolojilerini kullanmalarına bağlıdır (Elibol, 2005, s. 161). Bilişim teknolojileri, üretimden satışa kadar firmalarda her aşamada kullanılabilir (Carbonara, 2005). Ayrıca çevresel fonksiyonları ve örgütsel işlevleri yerine getirmek amacıyla da bilişim teknolojilerinden faydalanılmaktadır (Özdemir ve Dulkadir, 2017, s. 25). Bu yönüyle bilişim teknolojilerinin kurumlar için yadsınamaz bir gelişme ve sürekli takip edilmesi gereken konu olduğu görülmektedir (Özdemir ve Dulkadir, 2017, s. 29).

Bilişim teknolojileri kavramı bilgisayarları, interneti, yazılımları, telekomünikasyonu, donanımları, elektronik ve teknoloji ürünlerini ifade etmede kullanılmaktadır (Gunasekaran vd., 2001, s. 350). Bilişim teknolojileri işle ilgili bilginin toplanması, işlenmesi, saklanması ve gerektiğinde herhangi bir yere iletimini ya da herhangi bir yerden bu bilgiye ulaşılmasını optik, elektronik gibi tekniklerle otomatik şekilde sağlayan teknolojiler bütünüdür (Akın, 1998, s. 240). Yönetimsel ve örgütsel etkinliğin sağlanmasında, bilişim teknolojileri yararlı olan önemli araçlardır (Perez-Arostegui vd., 2015, s. 4). Tippins ve Sohi (2003), bilişim teknolojileri yeterliliği boyutlarını ise bilişim teknolojileri uygulamaları, bilişim teknolojileri araçları, bilişim teknolojileri bilgisi şeklinde açıklamıştır. **Bilişim Teknolojileri Bilgisi:** Bilişim teknolojileri bilgisi, bilgisayar temelli sistemler gibi araçlarla ilgili firmanın sahip olduğu teknik bilginin derecesini belirtmektedir (Tippins ve Sohi, 2003, s. 748). **Bilişim Teknolojileri Uygulamaları:** Şirketin karar oluşturmak ve etkinliğini artırmak için bilişim teknolojilerini kullanım derecesi, bilişim teknolojileri uygulamalarını belirtmektedir (Lopez vd., 2009, s. 114). **Bilişim Teknolojileri Araçları:** Bilişim teknolojileri araçları ise bilgisayar temelli yazılım, donanım ve destek personelinin belirtmektedir (Tippins ve Sohi, 2003, s. 748-749).

Firmalardaki birçok sürecin her aşamasında bilişim teknolojilerinden yoğun biçimde yararlanılmaktadır (Dulkadir, 2021, s. 194). Nitekim üretim planlaması ve kontrolünü gerçekleştirmek amacıyla geliştirilen programlar sayesinde, birçok kompleks işlem kolay ve çabuk yapılabilmektedir. Finansal konularda tahminler yapılması, muhasebe kayıtları tutulması, planlama ve fatura hazırlama gibi faaliyetler de bilişim teknolojileri vasıtasıyla kolaylıkla ve hızla yapılabilmektedir (Tekin vd., 2005, s. 120). Bunun yanında bilişim teknolojilerinin kullanımı giderek yeni boyutlar kazanmakta ve birey hayatını olabildiği ölçüde olumlu etkilemektedir (Tecim ve Gökşen, 2009, s. 2237). Bu doğrultuda bilişim teknolojileri kullanımının sunmuş olduğu imkânların toplumun tamamına yayılmasıyla bilgi ve refah seviyesinde artış yaşanacaktır. Çalışma hayatında bilişim teknolojilerinden efektif ve sürekli faydalanmak bilgi toplumuna dönüşüm sürecine katkıda bulunacaktır (Karahana ve Bürkek, 2022, s. 82).

2.2. İşletme Performansı

Değişen çevre koşullarıyla birlikte rekabetin daha etkin hale gelmesi, birçok firma için tehdit oluşturmuştur (Becker ve Gethart, 1996, s. 779). Çalkantılı ve değişen çevrenin talep ve isteklerini kendi yetkinliklerini keşfederek karşılayan firmalar, rekabet ortamında başarı elde

edeceklerdir (Küçükler ve Yıldırım, 2022, s. 929). Hızla değişen bir çevrede firmaların yaşama şansları giderek güç hale gelmektedir. Bu noktada örgütsel performans böyle bir ortamda faaliyetlerini sürdürmek isteyen firmaların, uzun vadede kalıcı olmasını sağlayan unsurlardan biridir (Yeşil vd., 2021, s. 30). Firmaların varlıklarını sürdürmeleri beklenmeyen durumlara karşı kendilerine özgü beceriler belirlemek ve bunu performanslarına yansıtılmalarına bağlıdır (Küçükler ve Yıldırım, 2022, s. 929). Bu yönüyle rekabetçi piyasalarda var olma mücadelesinde anahtar faktör haline gelen örgütsel performansın geliştirilmesi, firmalar için bir zorunluluk olmuştur (Choi vd., 2021, s. 182). Firmalar değişen rekabet koşullarında varlıklarını sürdürebilmek adına performans ve bunun gelişimine önem vermeye başlamışlardır (Çalışkan vd., 2011, s. 364). Firmanın müşterinin talep, öneri ve şikâyetlerine hangi çeviklik ve kalitede yanıt verebildiği, beşerî sermayesi başta olmak üzere kaynaklarını ne ölçüde optimum kullandığı ve değişime ne ölçüde adapte olabildiği reflekslerinin birleşimi işletme performansını ifade etmektedir (Yaralıoğlu, 2001). İşletme performansının artması, firmaların sürekliliğinin sağlanması açısından önemlidir (İpçioğlu ve Kahya, 2016, s. 197). İşletme performansının en üst seviyeye getirilmesi de kurumun rekabet gücünün yükselmesi adına güçlü bir temel yaratacaktır (Kanıbir, 2004, s. 79). Örgütsel performansın fazla olduğu yapıların ise işgörenleri ile yöneticileri arasında güven, iletişimde kalite, iş doyumu, işyeri bağlılığı ve örgüt motivasyonunun üst seviyede olduğu görülmüştür (Çalışkan vd., 2011).

2.3. Rekabet Avantajı

20. yüzyılın sonunda dünya ekonomisi zenginlik ve ekonomik büyüme gibi unsurlar üzerinde belirleyici etkisi bulunan birtakım değişikliklerden geçmeye başlamıştır (Chaharbaghi ve Cripps, 2006). Küreselleşmeyle birlikte ticaret ve rekabet anlayışında farklılaşmalar meydana gelmiş ve rekabet büyük bir alana yayılmıştır. Bu kapsamda firmalar rekabet edebilmek için maliyet, kalite, yenilikçilik gibi konularda üstün olmak ve müşterilerin isteklerini hızla gidermek ve onlara değer yaratmak zorunda kalmışlardır (Bakan ve Şekkeli, 2016, s. 57). Rekabet yoğunluğunun artması sonucunda ise mevcut müşterileri elde tutmak, yeni müşteriler kazanmak için rekabet etmekten daha az maliyetli hale gelmiş ve sürdürebilir rekabet üstünlüğü yakalamada önemli olmuştur (Sheth ve Parvatiyar, 1995, s. 411). Tanım olarak rekabet avantajı, şirketlerin piyasalarda daha etkili şekilde rekabet edebilmesini sağlayan kaynak ya da yetenek şeklinde ifade edilebilir (Jap, 2001, s. 19). Rekabet avantajının yakalanmasını sağlayan tüm değer artırıcı çalışmalar, faktörler, analizler ve geliştirilen stratejilerin hepsi rekabet avantajının unsurlarıdır (Sözbilir, 2013, s. 148). Firmaların başarısı ya da başarısızlığı altında yatan nedenin rekabet olduğunu söylemek gerekir (Porter, 1985). Firmaların kazanım sağlamak istedikleri esas şey rekabet avantajı yakalayıp uzun dönemli olarak hayatlarını sürdürmektir (Hurst, 2000, s. 50). Ayrıca bir firmanın rekabet avantajı, dış çevresindeki riskler ve fırsatlardan faydalanmak için izlediği stratejiden kaynaklanır. Bu kapsamda firmanın rekabet avantajı ne derece fazla olur ise stratejik başarı olasılığının bir o kadar fazla olduğunu belirtmek gerekir (Robinson ve Minikin, 2012, s. 141).

3. HİPOTEZ GELİŞTİRME VE ARAŞTIRMA MODELİ

Bu bölümde bilişim teknolojileri kullanımı, işletme performansı ve rekabet avantajı arasındaki ilişki ve etkiler incelenecektir.

Teknolojik, ekonomik ve sosyal alanlarda yaşanan hızlı ve sürekli değişimin firmalara etkisi bulunmaktadır. Bu değişime adapte olma çabalarının sonucunda firmaların rekabet aracı olarak kullanmaya başladığı bilişim teknolojileri kavramının, işletme performansına etkilerinin ölçülmesi bir zorunluluk olarak önümüze çıkmaktadır (Demirsel, 2014, s. 289). Bilişim teknolojileri kullanımının, ölçekleri önemli olmaksızın firmaların performansı üzerinde etkisi bulunmaktadır (Güleş vd., 2003, s. 62). Literatür incelendiğinde Güleş vd. (2003, s. 76), yaptığı

çalışmada işletme çalışanlarının, bilişim teknolojilerinin işletme performansını yükselttiği hususunda ortak bir görüşe sahip olduklarını belirlemişlerdir. Özdemir ve Dulkadir (2017, s. 29), çalışmada bilişim teknolojilerinin dışsal odaklanma amaçlı işlevleri ve bilişim teknolojilerinin içsel bütünleşme amaçlı işlevlerinin örgütsel performansı anlamlı bir şekilde etkilediğini görmüşlerdir. Tippins ve Sohi (2003, s. 745), örgütsel öğrenmenin bilişim teknolojileri yeterliliği ve firma performansı arasındaki aracı etkide anlamlı bir rolünün bulunduğunu saptamışlardır. Buna karşın Bülbül vd. (2014, s. 104) yaptığı çalışmada, bilişim teknolojileri ile işletme genel performansı arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığını tespit etmişlerdir. Chae vd. (2014, s. 305) çalışmada, bilişim teknolojileri ile firma performansı arasında önemli bir ilişki bulunmadığını belirtmişlerdir.

Buradan hareketle bu çalışmada, bilişim teknolojileri kullanımının (bilişim teknolojileri bilgisi, bilişim teknolojileri uygulamaları ve bilişim teknolojileri araçları) işletme performansını etkileyeceği varsayımında bulunulmuş ve aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H1. Bilişim teknolojileri bilgisi işletme performansını pozitif yönde etkiler.

H2. Bilişim teknolojileri uygulamaları işletme performansını pozitif yönde etkiler.

H3. Bilişim teknolojileri araçları işletme performansını pozitif yönde etkiler.

Değişimin itici gücünü teknolojik gelişmelerin meydana getirdiğini ifade etmek gerekir. Teknolojik gelişmelerin, endüstride rekabetin yapısını değiştirebilmesi mümkündür (Kanter, 1999, s. 124). Rekabetin hızla yükseldiği bir ortamda teknolojik üstünlük sağlayabilen firmalar, rekabet güçlerini de artırmaktadırlar (Özel ve Öztemel, 2018, s. 424). Bu noktada gelişmekte olan ülkelerin bilişim teknolojilerinin kullanımını artırması, bu ülkelerin gelişim ve rekabet gücünü pozitif olarak etkileyecektir (Orhan ve Yılmaz-Genç, 2018, s. 269). Literatür incelendiğinde Aslan ve Özata (2007, s. 22) yaptığı çalışmada, bilişim teknolojileri kullanım düzeyi ile rekabet gücü arasında pozitif bir ilişki bulunduğunu saptamışlardır. Sözbilir (2013, s. 230-231) çalışmada, bilişim teknolojileri uygulamaları ve bilişim teknolojileri araçlarının rekabet avantajını pozitif yönde etkilediğini tespit etmiştir. Bilişim teknolojileri ile rekabetçi avantaj ilişkisinde bilgi yönetiminin kısmi aracılık etkisi bulunduğunu görmüştür. Buna karşın bilişim teknolojilerinin rekabetçi avantajı etkilemediğini belirlemiştir. Bilişim teknolojileri bilgisinin rekabet avantajını etkilemediğini saptamıştır.

Buradan hareketle bu çalışmada, bilişim teknolojileri kullanımının (bilişim teknolojileri bilgisi, bilişim teknolojileri uygulamaları ve bilişim teknolojileri araçları) rekabet avantajını etkileyeceği varsayımında bulunulmuş ve aşağıdaki hipotezler kurulmuştur.

H4. Bilişim teknolojileri bilgisi rekabet avantajını pozitif yönde etkiler.

H5. Bilişim teknolojileri uygulamaları rekabet avantajını pozitif yönde etkiler.

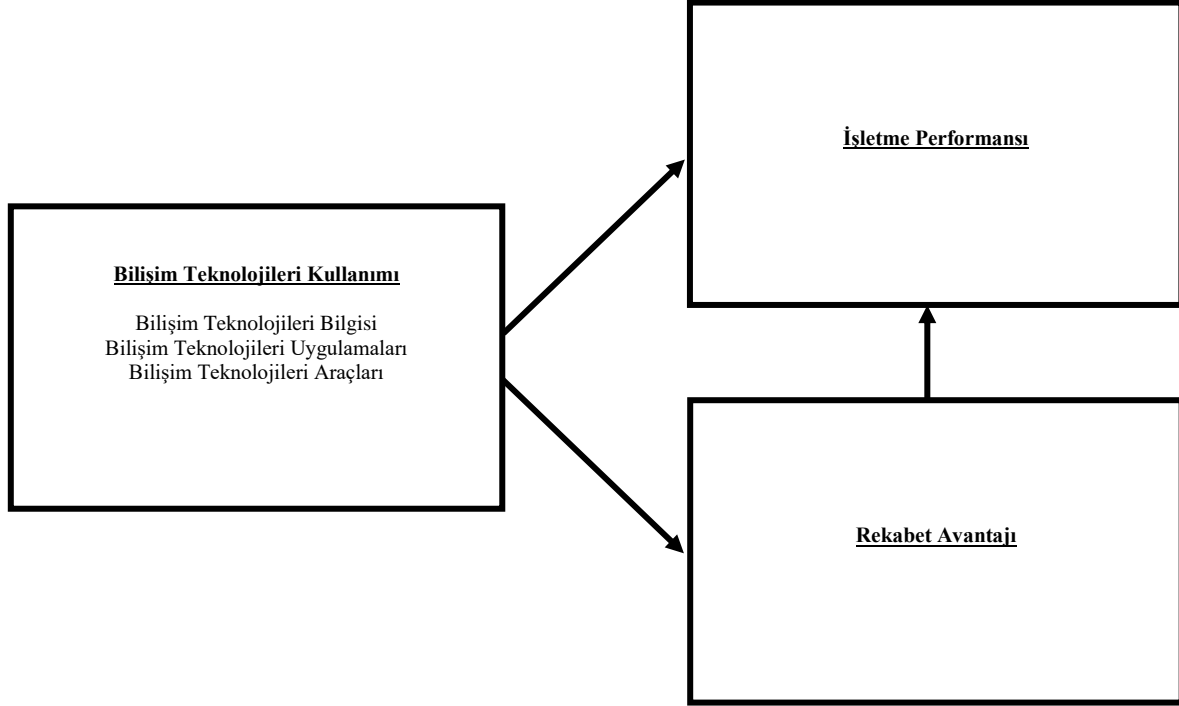
H6. Bilişim teknolojileri araçları rekabet avantajını pozitif yönde etkiler.

Rekabet ortamında uzun süre ayakta kalmak isteyen firmalar yalnızca teknolojik yeniliklere uyum sağlamakla kalmayıp, bu firmalar performanslarını da yükseltmelidirler (Bakan ve Kelleroğlu, 2003, s. 76). Kothandaraman ve Wilson (2001) rekabet avantajı yaratmanın, firmanın oldukça yüksek bir performans sunma yeteneği ve bu yeteneğin firmanın teknoloji ve iş alanındaki gücünden kaynaklandığını ifade etmişlerdir (Kothandaraman ve Wilson, 2001, s. 379). Nitekim rekabet avantajı, firmanın yetenek ve kaynaklarını kullanarak ortaya çıkan ekonomik değeri gösterirken, performans bu yetenek ya da kaynakları ticarileştirmekten sağlanan ekonomik değeri yansıtmaktadır (Newbert, 2008). Literatür rekabet avantajı ile işletme performansı arasında pozitif bir etki olduğunu birçok defa ortaya koymuştur (Örnek, Li vd., 2006; Raduan vd., 2009; Agha vd., 2012). Bununla birlikte Tuan ve Yoshi (2010) yaptığı çalışmada, rekabet avantajının performansı pozitif yönde etkilediğini tespit

etmişlerdir. Koban ve Eken-İşcioglu (2020, s. 45) çalışmasında, rekabet avantajının işletme performansını pozitif yönde etkilediğini saptamışlardır.

Buradan hareketle bu çalışmada, rekabet avantajının işletme performansını etkileyeceği varsayımında bulunulmuş ve aşağıdaki hipotez kurulmuştur.

H7. Rekabet avantajı işletme performansını pozitif yönde etkiler.

Şekil 1. Araştırma modeli

4. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın amacına, kısıtlılıklarına, yöntemi, evreni ve örnekleme, ölçeklerine ve analizlerine ilişkin bilgiler açıklanmıştır.

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada bilişim teknolojileri kullanımı, işletme performansı ve rekabet avantajı konuları ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, bilişim teknolojileri kullanımının işletme performansı ve rekabet avantajı üzerine etkisini test etmektir. Çalışmanın diğer amacı ise rekabet avantajının işletme performansı üzerine etkisini incelemektir.

4.2. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Bu çalışma sadece Kahramanmaraş'taki tekstil firmalarında çalışan yöneticiler üzerinde uygulanmıştır. Katılımcıların bir kısmı anket formunu yanlış ve eksik doldurmuşlardır. Katılımcıların bazıları ise anket formunu doldurmak istememişlerdir. Bu durum, anket formlarının geri dönüş oranını olumsuz etkilemiş ve çalışmanın en önemli kısıtlılıklarını meydana getirmiştir.

4.3. Araştırmanın Yöntemi, Evreni ve Örnekleme

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemine başvurulmuş ve veri toplama tekniği olarak anket formundan faydalanılmıştır. Hazırlanan anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, demografik özellikler ve firma özelliklerini ölçmeye ilişkin dokuz bulunmaktadır.

İkinci bölümde bilişim teknolojileri kullanımına, üçüncü bölümde işletme performansına ve dördüncü bölümde rekabet avantajına ilişkin ifade ölçmek için 5'li Likert tip kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini, Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı tekstil firmaları oluşturmuştur. Evren belirlenirken KMTSO 2022 yılı verileri dokuma ve boya kasar sanayi, iplik sanayi, örme ve konfeksiyon sanayi esas alınmıştır. Nitekim firma sayısı 407 olup, firmalardaki yönetici sayısı yaklaşık 1628'dir. Örneklemi ise tekstil firmalarındaki yöneticiler meydana getirmiştir. Bu noktada, %95 güven seviyesinde %5 kabul edilebilir hataya göre hesaplanan örneklem sayısı ise 1628 firma için 311'dir (Büyüköztürk vd., 2012).

4.4. Araştırmanın Ölçekleri

Bu çalışmada bilişim teknolojileri ölçeği, işletme performansı ölçeği ve rekabet avantajı ölçeği olmak üzere 3 ölçekten faydalanılmıştır. Ölçeklerle ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Bilişim Teknolojileri Ölçeği: Bu çalışmada, Glazer (1991)'in kullandığı ve Türkçe'ye Sözbilir (2013)'in uyarladığı ölçekten faydalanılmıştır. Bu ölçek, 15 ifade ve 3 boyuttan oluşmaktadır.

İşletme Performansı Ölçeği: Bu çalışmada, Watkins ve Marsick (1993)'ten uyarlanan ölçekten faydalanılmıştır. Bu ölçek, 12 ifade ve tek boyuttan oluşmaktadır.

Rekabet Avantajı Ölçeği: Bu çalışmada, Chen (2008)'in geliştirdiği ve Damar ve İraz (2020)'in Türkçe'ye uyarladığı ölçekten faydalanılmıştır. Bu ölçek, 11 ifade ve tek boyuttan oluşmaktadır.

4.5. Araştırmanın Analizleri

Bu çalışmanın verilerini analiz etmek için SPSS 23.0 yazılım programından faydalanılmıştır.

5. BULGULAR

Bu çalışmanın verileri frekans, güvenilirlik, korelasyon ve regresyon analizleriyle test edilmiştir. Bu analizlere ve yorumlarına aşağıda yer verilmiştir.

5.1. Frekans Analizi

Bu çalışmada, demografik özellikler ve firma özelliklerine ilişkin sorulara verilen cevaplar, frekans analiziyle test edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Frekans analizi

Demografik Özellik	Kategori	N	%
Cinsiyet	Bayan	119	33,9
	Bay	231	66,1
Medeni Durum	Evlü	272	77,8
	Bekâr	78	22,2
	18-24	54	15,4
Yaş Aralığı	25-30	171	48,7
	31-35	110	31,6
	36-40	15	4,3
	Lise ve Altı	33	9,4
Eğitim Düzeyi	Ön Lisans	73	20,8
	Lisans	209	59,5
	Yüksek Lisans	35	10,3
	İnsan Kaynakları	66	18,8
Departman	Finans/Muhasebe	119	33,9
	Ar-Ge	1	,3
	Bilgi İşlem	34	9,7
	Pazarlama	65	18,5
	Ürün/Hizmet Üretimi	57	16,2
	Diğer	9	2,6

Statü	Üst Kademe	109	31,1
	Orta Kademe	177	50,7
	Alt Kademe	65	18,2
Firma Özelliği	Kategori	N	%
Firma Büyüklüğü	Küçük Firma	48	13,7
	Orta Firma	131	37,3
	Büyük Firma	165	47,3
	Uluslararası Firma	6	1,7
Ana Faaliyet Alanı	İplik	7	2,0
	Pamuk İpliği	1	,3
	Tekstil	331	94,6
	Tekstil ve Makine	10	2,8
	Tekstil, Kâğıt, Çimento	1	,3
Ar-Ge Çalışma Durumları	Evet	48	13,7
	Hayır	303	86,3

Tablo 1’deki frekans analizi incelendiğinde katılımcıların 119’unu (%33,9) bayanların ve 231’ini (%66,1) bayların oluşturduğu görülmüştür. Bu sonuç, bayanların az sayıda olduğunu göstermiştir. Katılımcıların 78’inin (%22) bekâr ve 272’sinin (%77,8) evli olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, evli katılımcıların çoğunlukta olduğunu göstermiştir. Katılımcıların 171’inin (%48,7) 25-30, 110’unun (%31,6) 31-35, 54’ünün (%15,4) 18-24 ve 15’inin (%4,3) 36-40 yaş aralığında dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcılardan 33’ünün (%9,4) lise ve altı ve 209’unun (%59,5) lisans eğitim düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılardan 119’unun (%33,9) finans ve muhasebe, 66’sının (%18,8) insan kaynakları, 65’inin (%18,5) pazarlama, 57’sinin (%16,2) ürün/hizmet üretimi, 34’ünün (%9,7) bilgi işlem, 9’unun (%2,6) diğer ve 1’inin (%0,3) Ar-Ge departmanında çalıştığı saptanmıştır. Bu sonuç, Ar-Ge departmanında çalışanların az sayıda olduğunu göstermiştir. Katılımcılardan 65’inin (%18,2) alt kademede, 77’sinin (%50,7) orta kademede ve 109’unun (%31,1) üst kademede çalıştığı belirlenmiştir. Bu sonuç, orta kademede çalışan yöneticilerin az sayıda olduğunu göstermiştir. Firmalardan 6’sının (%1,7) uluslararası, 165’inin (%47,3) büyük, 48’inin (%13,7) küçük ve 131’inin (%37,3) orta büyüklükte olduğu tespit edilmiştir. Firmaların ana faaliyet alanlarından 331’i (%94,6) tekstil, 10’u (%2,8) tekstil ve makine, 7’si (%2,0) iplik, 1’i (%0,3) pamuk ipliği ve 1’i (%0,3) tekstil, kâğıt, çimento olarak saptanmıştır. Firmalardan 48’inin (%13,7) Ar-Ge çalışması yaptığı belirlenirken, 303’ünün (%86,3) Ar-Ge çalışması yapmadığı görülmüştür.

5.2. Güvenirlilik Analizi

Bir ölçme aracıyla farklı zamanlarda ulaşılan ve aynı nesnelere ilgili bir grup ölçüm ile ikinci grup ölçüm arasındaki tutarlılık eğimi, o aracın güvenirliliğini göstermektedir (Ergin, 1995). Bu çalışmada bilişim teknolojileri ölçeği, işletme performansı ölçeği ve rekabet avantajı ölçeği güvenirlilik analiziyle test edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Güvenirlilik analizi

Değişken	İfade Sayısı	Cronbach’s Alpha (α) Katsayısı
Bilişim Teknolojileri Bilgisi	4	,863
Bilişim Teknolojileri Araçları	5	,873
Bilişim Teknolojileri Uygulamaları	5	,856
İşletme Performansı	12	,934
Rekabet Avantajı	11	,929

Tablo 2’deki Cronbach’s Alpha (α) katsayıları incelendiğinde bilişim teknolojileri bilgisi (,863), bilişim teknolojileri araçları (,873), bilişim teknolojileri uygulamaları (,856), işletme performansı (,934) ve rekabet avantajı (,929) olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilir düzeyde olduğunu göstermiştir.

5.3. Korelasyon Analizi

İki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve gücüne dair inceleme yapmak amacıyla korelasyon analizinden faydalanılır (Bayram, 2004, s. 115). Bu çalışmada, değişkenler arasındaki ilişkiler korelasyon analiziyle test edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Korelasyon analizi

Değişken	Ortalama	Standart Sapma	BTB	BTU	BTA	RA	İP
BTB	3,576	,869	1				
BTU	3,708	,792	,853**	1			
BTA	3,760	,807	,825**	,899**	1		
RA	3,717	,784	,713**	,785**	,796**	1	
İP	3,638	,799	,572**	,636**	,672**	,758**	1

Not: ** $p < 0,01$

Not: BTB= Bilişim Teknolojileri Bilgisi, BTU= Bilişim Teknolojileri Uygulamaları, BTA= Bilişim Teknolojileri Araçları, RA= Rekabet Avantajı, İP= İşletme Performansı

Tablo 3'teki korelasyon analizi incelendiğinde bilişim teknolojileri bilgisi ile rekabet avantajı ($r = ,713$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bilişim teknolojileri uygulamaları ile rekabet avantajı ($r = ,785$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bilişim teknolojileri araçları ile rekabet avantajı ($r = ,796$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bilişim teknolojileri bilgisi ile işletme performansı ($r = ,572$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bilişim teknolojileri uygulamaları ile işletme performansı ($r = ,636$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Bilişim teknolojileri araçları ile işletme performansı ($r = ,672$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Rekabet avantajı ile işletme performansı ($r = ,758$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

5.4. Regresyon Analizi

İki değişken arasındaki ilişki basit regresyon analizi olarak adlandırılırken, ikiden çok değişken arasındaki ilişki çoklu regresyon analizi şeklinde nitelendirilmektedir (Çakıcı vd., 2015, s. 243). Bu çalışmada, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerine etkisi regresyon analiziyle test edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında geliştirilen hipotezleri (H1. Bilişim teknolojileri bilgisi işletme performansını pozitif yönde etkiler), (H2. Bilişim teknolojileri uygulamaları işletme performansını pozitif yönde etkiler) ve (H3. Bilişim teknolojileri araçları işletme performansını pozitif yönde etkiler) test etmek için regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Bilişim teknolojileri bilgisinin, bilişim teknolojileri uygulamalarının ve bilişim teknolojileri araçlarının işletme performansını etkilemesine ilişkin regresyon analizi

Bağımlı Değişken: İşletme Performansı

	Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaşmış Katsayılar	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>F</i>	<i>R</i> ²	ΔR^2	Durbin-Watson
	<i>B</i>	Standart Hata	β						
Sabit	1,073	,155		6,937	,000				
BTB	-,003	,071	-,003	-,036	,971				
BTU	,168	,102	,167	1,649	,100	97,282	,457	,452	1,596
BTA	,518	,092	,524	5,606	,000				

Not: BTB= Bilişim Teknolojileri Bilgisi, BTU= Bilişim Teknolojileri Uygulamaları, BTA= Bilişim Teknolojileri Araçları

Tablo 4'teki regresyon analizi incelendiğinde bilişim teknolojileri araçlarının ($\beta=,524$; $p<0,05$) işletme performansını pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Bilişim teknolojileri bilgisinin ($\beta=-,003$; $p>0,05$) ve bilişim teknolojileri uygulamalarının ($\beta=,167$; $p>0,05$) işletme performansını etkilemediği belirlenmiştir. İşletme performansına ait varyansın %45,7'si bilişim teknolojileri bilgisi, bilişim teknolojileri uygulamaları ve bilişim teknolojileri araçları tarafından açıklanmaktadır. Bu doğrultuda H3 kabul edilirken, H1 ve H2 reddedilmiştir.

Bu çalışma kapsamında geliştirilen hipotezleri (H4. Bilişim teknolojileri bilgisi rekabet avantajını pozitif yönde etkiler), (H5. Bilişim teknolojileri uygulamaları rekabet avantajını pozitif yönde etkiler) ve (H6. Bilişim teknolojileri araçları rekabet avantajını pozitif yönde etkiler) test etmek için regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Bilişim teknolojileri bilgisinin, bilişim teknolojileri uygulamalarının ve bilişim teknolojileri araçlarının rekabet avantajını etkilemesine ilişkin regresyon analizi

Bağımlı Değişken: Rekabet Avantajı

	Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaşmış Katsayılar	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>F</i>	<i>R</i> ²	ΔR^2	Durbin-Watson
	<i>B</i>	Standart Hata	β						
Sabit	,672	,120		5,591	,000				
BTB	0,58	,056	,064	1,036	,301				
BTU	,318	,079	,324	4,011	,000	224,458	,660	,657	1,840
BTA	,441	,072	,454	6,142	,000				

Not: BTB= Bilişim Teknolojileri Bilgisi, BTU= Bilişim Teknolojileri Uygulamaları, BTA= Bilişim Teknolojileri Araçları

Tablo 5'teki regresyon analizi incelendiğinde bilişim teknolojileri uygulamalarının ($\beta=,324$; $p<0,05$) ve bilişim teknolojileri araçlarının ($\beta=,454$; $p<0,05$) rekabet avantajını pozitif yönde etkilediği saptanmıştır. Bilişim teknolojileri bilgisinin ($\beta=,064$; $p>0,05$) rekabet avantajını etkilemediği tespit edilmiştir. Rekabet avantajına ait varyansın %66,0'sı bilişim teknolojileri bilgisi, bilişim teknolojileri uygulamaları ve bilişim teknolojileri araçları tarafından açıklanmaktadır. Bu doğrultuda H5 ve H6 kabul edilirken, H4 reddedilmiştir.

Bu çalışma kapsamında geliştirilen hipotezi (H7. Rekabet avantajı işletme performansını pozitif yönde etkiler) test etmek için regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Rekabet avantajının işletme performansını etkilemesine ilişkin regresyon analizi

Bağımlı Değişken: İşletme Performansı

	Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaşmış Katsayılar	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>F</i>	<i>R</i> ²	ΔR^2
	<i>B</i>	Standart Hata	β					
Sabit	,767	,135		5,677	,000			
RA	,772	,036	,758	21,705	,000	741,114	,574	,573

Not: RA= Rekabet Avantajı

Tablo 6'daki regresyon analizi incelendiğinde rekabet avantajının ($\beta=,758$; $p<0,05$) işletme performansını pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Rekabet avantajına ait varyansın %57,4'ü işletme performansı tarafından açıklanmaktadır. Bu doğrultuda H7 kabul edilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma yaşamında bir insanın çalıştığı işyerlerinden binlerce insanın çalıştığı büyük firmalara kadar her büyüklükteki firma, bilişim teknolojilerini kullanma ihtiyacı hissetmektedir (Acılar, 2009, s. 12). Kurumların faaliyetlerinde daha iyiye ulaşabilmesi, bilişim teknolojilerini bünyelerini aktarmalarını bağlı görünmektedir (Özdemir ve Dulkadir, 2017, s. 29). Bilişim teknolojilerinin stratejik kaynak haline gelmesiyle firmalar, rekabet koşullarına adapte olmak adına bilişim teknolojilere yönelerek, yatırımlarını bu yönde gerçekleştirmeye başlamışlardır

(Earl, 1991, s. 33; Akt. Durdu ve İpek, 2020, s. 107). Literatüre bakıldığında bilişim teknolojileri kullanımıyla ilgili teorik ve ampirik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmada bilişim teknolojileri kullanımı konusu üzerinde önemle durulmuştur. Bilişim teknolojileri kullanımıyla birlikte işletme performansı ve rekabet avantajı çalışmanın diğer değişkenlerini oluşturmuştur. Çalışmada, bilişim teknolojileri kullanımının işletme performansı ve rekabet avantajı üzerine etkisi test edilmiştir. Rekabet avantajının işletme performansı üzerine etkisi incelenmiştir. Bu sonuçlara ise aşağıda yer verilmiştir.

Bu çalışmada, bilişim teknolojileri araçlarının işletme performansını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgu, çalışmadan beklenen sonucun teyit edildiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, (H3) kabul edilmiştir. Fakat bilişim teknolojileri bilgisinin ve bilişim teknolojileri uygulamalarının işletme performansını etkilemediği görülmüştür. Bu bulgular, çalışmadan beklenen sonuçların teyit edilemediğini göstermiştir. Bu doğrultuda, (H1) ve (H2) reddedilmiştir. Konuyla ilgili olarak yapılan başka bir çalışma incelendiğinde Tippins ve Sohi (2003, s. 745), örgütsel öğrenmenin bilişim teknolojileri yeterliliği ve firma performansı arasındaki aracı etkide anlamlı bir rolünün bulunduğunu saptamışlardır. Küresel rekabet ortamında bir firmanın başarı sağlayabilmesi ve ayakta kalabilmesi, yüksek performansta çalışabilmesi ve performanslarını etkin biçimde yönetebilmesine bağlıdır (Öztürk, 2016). Bu noktada, teknolojiyi özellikle bilişim teknolojilerini kurum içi süreçlerine uyarlayabilen firmalar performans artışları elde edebilecekler; yeni ürün ve hizmetlerin, yeni iş yollarının, yeni çalışma sistemlerinin, yeni bilgi edinme yollarının yaratılması gibi yararlar gündeme gelebilecektir (Demirsel, 2014, s. 280).

Bu çalışmada, bilişim teknolojileri uygulamalarının ve bilişim teknolojileri araçlarının rekabet avantajını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, çalışmadan beklenen sonuçların teyit edildiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, (H5) ve (H6) kabul edilmiştir. Fakat bilişim teknolojileri bilgisinin rekabet avantajını etkilemediği belirlenmiştir. Bu bulgu, çalışmadan beklenen sonucun teyit edilemediğini göstermiştir. Bu doğrultuda, (H4) reddedilmiştir. Literatür incelendiğinde bu bulgularla paralellik gösteren başka bir çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Sözbilir (2013, s. 230-231), bilişim teknolojileri uygulamalarının ve bilişim teknolojileri araçlarının rekabet avantajını pozitif yönde etkilediğini saptarken, bilişim teknolojileri bilgisinin rekabet avantajını etkilemediğini belirlemiştir. Teknolojik gelişme ile rekabet gücünün kazanılması, teknolojik ilerlemeyi teşvik etmektedir (Esen, 2010, s. 18). Firmalar arası hatta ülkelerarası yaşanan rekabette, bilişim teknolojilerindeki gelişimin etkisi oldukça dikkat çekmektedir (Porter ve Millar, 1985, s. 9-10). İşletmelerin büyük bölümü verimlilik, etkinlik, rekabet güçlerini geliştirmek adına bilişim teknolojisine güvenirken, birçok önemli görevin başarılmasında bilişim teknolojileri temel rolü üstlenmektedir (Barnatt, 1996, s. 1).

Bu çalışmada, rekabet avantajının işletme performansını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Elde edilen bulgu, çalışmadan beklenen sonucun teyit edildiğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda, (H7) kabul edilmiştir. Literatür incelendiğinde başka bir çalışmada benzer sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Koban ve Eken-İşcioğlu (2020, s. 45), rekabet avantajının işletme performansını pozitif yönde etkilediğini belirlemişlerdir. Yüksek performanslı çalışanlar, örgüt performansının yükselmesini sağlamakta ve bu artış firmalar için büyük önemi olan rekabet gücünü artırmaktadır (Krishnan, 2002). Yoğunlaşan rekabet ve çevresel belirsizlik ortamlarında sürdürülebilir rekabet avantajının yakalanabilmesi ve bunun olabildiğince korunabilmesiyle örgütsel performansın göstergelerinde pozitif sonuçlara ulaşılabilmektedir (Burak ve Deniz, 2021, s. 51).

Bu çalışmanın sonuçlarını genel olarak değerlendirmek gerekirse; bilişim teknolojileri araçlarının işletme performansını; bilişim teknolojileri uygulamalarının ve bilişim teknolojileri araçlarının rekabet avantajını pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Bilişim teknolojileri bilgisinin ve bilişim teknolojileri uygulamalarının işletme performansını; bilişim teknolojileri bilgisinin rekabet avantajını etkilemediği belirlenmiştir. Rekabet avantajının işletme performansını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Buradan hareketle araştırmacılara ve uygulayıcılara öneride bulunmak faydalı olacaktır. Bu çalışmanın sadece Kahramanmaraş'taki tekstil firmalarında çalışan yöneticilere yapılması önemli bir kısıtını oluşturduğu için sonuçlarla ilgili genelleme yapılamamıştır. Dolayısıyla gelecekte yapılacak çalışmaların daha geniş katılımlı örneklem grupları, değişik işkolları veya sektörlerde gerçekleştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acılar, A. (2009). Kobi'lerde bilişim teknolojileri güvenliği sorunu: Tehditler ve önlemler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi*, 11(1), 1-16. <https://dergipark.org.tr/en/pub/akuiibfd/issue/1627/20380>
- Afari-Kumah, E. ve Tanye, H.A. (2009). Tertiary students view on information and communications technology usage in Ghana. *Journal of Information Technology Impact*, 9(2), 81-90. <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/4740339/jiti.v9n2.081-090-libre.pdf?>
- Agha, S., Alrubaiee, L. ve Jamhour, M. (2012). Effect of core competence on competitive advantage and organizational performance. *International Journal of Business and Management*, 7(1), 192-204. <https://www.researchgate.net/profile/Laith-Alrubaiee/publication>
- Akın, H.B. (1998). Bilişim teknolojilerinin evrimi ve bilişim teknolojilerinin çağdaş işletmelerde stratejik yönetim üzerindeki etkileri. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 239-253. <https://opendata.uni-halle.de/bitstream/1981185920/109497/31/688785468.pdf>
- Aslan, Ş. ve Özata, M. (2007). Kobi'lerde bilgi teknolojisi kullanımının, rekabet gücü, yenilikçilik, girişimcilik ve pazarlama kapasitesiyle ilişkileri: Otomotiv sektöründe bir araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 15-28. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/50370>
- Bakan, İ. ve Kelleroğlu, H. (2003). Performans değerlendirme: Çalışanların performans değerlendirme uygulamalarından beklentileri konusunda bir alan çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 103-127. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/195043>
- Bakan, İ. ve Şekkeli, Z.H. (2016). Lojistik koordinasyon yeteneği, lojistik inovasyon yeteneği ve müşteri ilişkileri (MİY) yeteneği ile rekabet avantajı ve lojistik performans arasındaki ilişki: Bir alan araştırması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 39-68. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/en/download/article-file/107749>
- Barnatt, C. (1996). *Management Strategy and Information Technology: Text and Readings*. London: International Thomson Business Press.
- Bayram, N. (2004). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

- Becker, B. ve Gerhart, B. (1996). The Impact of human resource management on organizational performance: Progress and prospects. *Academy of Management Journal*, 39(4), 779-801. <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.5465/256712>
- Bieser, J.C.T. ve Hilty, L.M. (2018). Assessing indirect environmental effects of information and communication technology (ICT): A Systematic literature review. *Sustainability*, 10(8), 1-19. <file:///C:/Users/sauro/Downloads/sustainability-10-02662.pdf>
- Burak, M.F. ve Deniz, R.B. (2021). Kurum Kültürü, sürdürülebilir rekabet avantajı, çevresel belirsizlik ve kurumsal performans ilişkisi: Türk ihracatçı firmaları. *International Journal of Arts & Social Studies Dergisi*, 4(6), 49-83. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1859758>
- Bülbül, H., Özçifçi, V. ve Özoğlu, B. (2014). Tedarik zinciri ve işletme performansına bilişim teknolojilerinin etkisi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 95-106. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/185094>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Carbonara, N. (2005). Information and communication technology and geographical clusters: Opportunities and spread. *Technovation*, 25(2005), 213-222. [https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1016/S0166-4972\(03\)00095-6](https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1016/S0166-4972(03)00095-6)
- Ceyhun, Y. ve Çağlayan, M.U. (1997). *Bilgi Teknolojileri Türkiye İçin Nasıl Bir Gelecek Hazırlamakta*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Chae, H.C., Koh, C.E. ve Prybutok, V.R. (2014). Information technology capability and firma performance: Contradictory findings and their possible causes. *MIS Quarterly*, 38(1), 305-326. file:///C:/Users/sauro/Downloads/MISQChaeKohPrybutok_10689.pdf
- Chaharbaghi, K. ve Cripps, S. (2006). Intellectual capital: Direction, not blind faith. *Journal of Intellectual Capital*, 7(1), 29-42. <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1108/14691930610639750>
- Chen, Y.S. (2008). The Positive effect of green intellectual capital on competitive advantages of firms. *Journal of Business Ethics*, 77(3), 271-286. <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1007/s10551-006-9349-1>
- Choi, W.S., Kang, S.W. ve Choi, S.B. (2021). Innovative behavior in the workplace: An Empirical study of moderated mediation model of self-efficacy, perceived organizational support, and leader-member exchange. *Behavioral Sciences*, 11(182), 1-17. <file:///C:/Users/sauro/Downloads/behavsci-11-00182.pdf>
- Çakıcı, M., Oğuzhan, A. ve Özdil, T. (2015). *İstatistik*. Bursa: Ekin.
- Çalışkan, A., Akkoç, İ. ve Turunç, Ö. (2011). Örgütsel performansın artırılmasında motivasyonel davranışların rolü: Yenilikçilik ve girişimciliğin aracılık rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 363-401. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/194469>
- Damar, A. ve İraz, R. (2020). Entelektüel sermaye ve rekabet avantajı ölçeklerinin Türkçe'ye uyarlanması ve değişkenler arasındaki ilişkiler: Kobiler üzerine bir araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(5), 4487-4520. <file:///C:/Users/sauro/Downloads/608a2c27-d1eb-460d-813b-7f43da0cd363.pdf>

- Demirsel, M.T. (2014). Kobi'lerde kullanılan bilişim teknolojilerinin örgütsel performansa etkileri: Konya Organize Sanayi Bölgelerinde bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(28), 278-305. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/288834>
- Dulkadir, B. (2021). Bilişim teknolojisi tabanlı karar destek sistemleri ile iplik üretim tesislerinde üretimin planlanması. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 5(1), 193-209. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1010825>
- Dulkadir, B. ve Akkoyun, B. (2013). Bilişim teknolojilerinin işletme performansı üzerine etkileri ve Gaziantep ilinde tekstil sektöründe bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 7, 72-90. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/84412>
- Durdu, A. ve İpek, E. (2020). Bilgi yönetiminin işletmelere yenilik ve rekabet üstünlüğü sağlaması. *AJIT-e: Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 11(43), 105-114. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ajit-e/article/746116>
- Earl, M.J. (1991). *Information Management: The Strategic Dimension* (Oxford Ins). Clarendon Press.
- Elibol, H. (2005). Bilişim teknolojileri kullanımının işletmelerin organizasyon yapıları üzerindeki etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 155-162. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1722212>
- Ergin, D.Y. (1995). Ölçeklerde geçerlik ve güvenilirlik. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(7), 125-148. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1697>
- Esen, Ş. (2010). Rekabet kavramına iktisat okulları açısından yaklaşım. *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(1), 17-26.
- Glazer, R. (1991). Marketing in an information-intensive environment: Strategic implications of knowledge as an asset. *Journal of Marketing*, 55(1991), 1-19. <https://sci-hub.se/https://www.jstor.org/stable/1251953>
- Gunasekaran, A., Love, P.E.D., Rahimi, F. ve Miele, R. (2001). A Model of investment justification in information technology projects. *International Journal of Information Management*, 21(5), 349-364. [https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1016/S0268-4012\(01\)00024-X](https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1016/S0268-4012(01)00024-X)
- Güleş, H.K., Bülbül, H. ve Çağlayan, V. (2003). Bilişim teknolojileri kullanımının işletme performansına etkisi: Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinde bir uygulama. *SÜ İİBF Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 61-83. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/289642>
- Hashim, J. (2007). Information communication technology (ICT) adoption among SME owners in Malaysia. *International Journal of Business and Information*, 2(2), 221-240. <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/45485625/20-91-1-PB-libre.pdf?1462816021=&respon>
- Hurst, D.K. (2000). *Kriz ve Yenilenme*, E. Gürdemir, (Çev.) İstanbul: Alfa Yayınları.
- İpçioğlu, İ. ve Kahya, D. (2016). Bilgi yönetimi sürecinin örgütsel performansa etkisi ve otomotiv sektöründe bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(25), 179-204. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/276268>

- Jap, S.D. (2001). Perspectives on joint competitive advantages in buyer-supplier relationships. *International Journal of Research in Marketing*, 18(2001), 19-35. [https://scihub.se/https://doi.org/10.1016/S0167-8116\(01\)00028-3](https://scihub.se/https://doi.org/10.1016/S0167-8116(01)00028-3)
- Kanıbir, H. (2004). Yeni bir rekabet gücü kaynağı olarak entellektüel sermaye ve organizasyonel performansa yansımalar. *Havacılık ve Uzay Teknolojileri Dergisi*, 1(3), 77-85. <file:///C:/Users/sauro/Downloads/hezarfen,+Journal+manager,+12.pdf>
- Kanter, R.M. (1999). From Spare change to real change: The Social sector as beta site for business innovation. *Harvard Business Review*, 77(3), 122.
- Karahan, M. ve Bürkek, N. (2022). Türkiye'deki işletmelerde bilişim teknolojileri kullanımı: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 71-87. <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/en/download/article-file/2504042>
- Koban, E. ve Eker-İşcioglu, T. (2020). Lojistik işletmelerinin pazarlama yeteneklerinin rekabet avantajı ve işletme performansına etkisi. *UIİİD-IJEAS*, 2020(26), 35-52. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/927700>
- Kothandaraman, P. ve Wilson, D.T. (2001). The Future of competition: Value-Creating networks. *Industrial Marketing Management*, 30(4), 379-389. [https://scihub.se/https://doi.org/10.1016/S0019-8501\(00\)00152-8](https://scihub.se/https://doi.org/10.1016/S0019-8501(00)00152-8)
- Krishnan, V.R. (2002). Transformational leadership and value system congruence. *International Journal of Value-Based Management*, 15(1), 19-33. file:///C:/Users/sauro/Downloads/Transformational_Leadership_and_Value_System_Congr.pdf
- Küçükler, M. ve Yıldırım, İ. (2022). İhracat yapan işletmelerin dinamik yeteneklerinin işletme performansına etkisinde örgütsel çevikliğin aracılık rolü (halıcılık sektöründe Gaziantep ili örneği). *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 928-943. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1553289>
- Li, S., Ragu-Nathan, B., Ragu-Nathan, T.S. ve Rao, S.S. (2006). The Impact of supply Chain management practices on competitive advantage and organizational performance. *Omega*, 34(2006), 107-124. <https://scihub.se/https://doi.org/10.1016/j.omega.2004.08.002>
- Lopez, S.P., Peon, J.M.M. ve Camilo J.V. Ordas (2009). Information technology as an enabler of knowledge management: An Empirical analysis, knowledge management and organizational learning, *Annals of Information Systems* (Ed. William R. King), New York: Springer Science+Business Media.
- Newbert, S.L. (2008). Value, rareness, competitive advantage, and performance: A Conceptual-Level empirical investigation of the resource-based view of the firm. *Strategic Management Journal*, 29(7), 745-768. <https://scihub.se/https://doi.org/10.1002/smj.686>
- Orhan, A. ve Yılmaz-Genç, S. (2018). Bilişim teknolojisindeki gelişmenin sosyoekonomik etkileri. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16(Özel Sayı), 264-275. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/548917>
- Özdemir, L. (2009). *Yönetimde Bilişim Teknolojisi Etkinlik Sistemi Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Özdemir, L. ve Dulkadir, B. (2017). Bilişim teknolojisi işlevlerinin örgütsel performans üzerine etkisi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15(29), 25-41. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/661170>
- Özel, S. ve Öztemel, E. (2018). İşletmelerde teknoloji yönetimi ve yetkinlik bazlı değerlendirme. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(31), 409-425. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/698713>
- Öztürk, D. (2016). Tedarik Zinciri Yönetimi Süreçlerini Etkileyen Faktörler. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6(1), 17-24. <https://ijses.org/index.php/ijses/article/view/175/181>
- Perez-Arostegui, M.N., Bustinza-Sanchez, F. ve Barrales-Molina, V. (2015). Exploring the relationship between information technology competence and quality management. *BRQ Business Research Quarterly*, 18, 4-17. <https://pdf.sciencedirectassets.com/308269/1-s2.0-S2340943615X00028/1-s2.0-S2340943614000073/main.pdf?X-Amz-Security-Token=IQoJb3>
- Porter, M.E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.
- Porter, M.E. ve Millar, V.E. (1985). How information gives you competitive advantage. *Harvard Business Review*, 63(4), 149-160. <file:///C:/Users/sauro/Downloads/Reading%205-How%20Information%20Gives%20You%20Comp-Fall2015.pdf>
- Raduan, C.R. Uli, J., Abdullah, H. ve Ismail, A.I. (2009). A Conceptual framework of the relationship between organizational resources, capabilities, systems, competitive advantage and performance. *Research Journal of International Studies*, 12, 45-58.
- Robinson, L. ve Minikin, B. (2012). Understanding the competitive advantage of national olympic committees. *Managing Leisure*, 17(2-3), 139-154. <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1080/13606719.2012.674391>
- Sheth, J.N. ve Parvatiyar, A. (1995). The Evolution of relationship marketing. *International Business Review*, 4(4), 397-418. [https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1016/0969-5931\(95\)00018-6](https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1016/0969-5931(95)00018-6)
- Sohal A.S., Moss, S. ve Lionel, Ng. (2001). Comparing IT success in manufacturing and service industries. *International Journal of Operations & Management*, 21(1-2), 30-45. <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1108/01443570110358440>
- Sözbilir, F. (2013). *Bilişim teknolojileri, bilgi yönetimi ve inovasyon ilişkisi: Türkiye’de bir alan araştırması* (Doktora Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Tecim, V. ve Gökşen, Y. (2009). Bilişim teknolojilerinin üniversitelerde etkin kullanımı üzerine bir çalışma. *Journal of Yasar University*, 4(14), 2237-2256. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/179232>
- Tekin, M., Zerenler, M. ve Bilge, A. (2005). Bilişim teknolojileri kullanımının işletme performansına etkileri: Lojistik sektöründe bir uygulama. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 4(8), 115-129. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/199468>

- Tippins, M.J. ve Sohi, R.S. (2003). IT competency and firm performance: Is Organizational learning a missing link? *Strategic Management Journal*, 24(8), 745-761. <https://scihub.se/https://doi.org/10.1002/smj.337>
- Tuan, N.P. ve Yoshi, T. (2010). Organizational capabilities, competitive advantage and performance in supporting industries in Vietnam. *Asian Academy of Management Journal*, 15(1), 1-21. https://www.researchgate.net/profile/Yoshi-Takahashi/publication/44035889_OR
- Watkins, K.E. ve Marsick, V.J. (1993). *Sculpting the Learning Organization: Lessons in the Art and Science of Sistematic Change*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Yaralıoğlu, K. (2001). Performans değerlendirmede analitik hiyerarşı proses. *Dokuz Eylöl Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 16(1), 129-142. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/211403>
- Yeşil, S., Demir, Z.F. ve Mavi, Y. (2021). Müşteri memnuniyeti, kurumsal imaj ve örgütsel güvenin örgütsel performansa etkisi: Bir alan araştırması. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 5(1), 30-46. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1659197>